

Стратегија за младе општине Пирот 2011-2014

Пирот

Јун 2010

САДРЖАЈ

I	Уводна реч Председника	3
II	Визија и мисија.....	4
	Контекст у коме настаје локална стратегија за младе.....	5
III	Општи подаци о општини ПИРОТ.....	7
	Основни подаци о становништву.....	9
IV	Општи подаци о популацији младих.....	11
	Институционални оквир омладинске политике.....	12
	Образовне институције	15
	Установе културе.....	17
	Локалне институције/организације које се баве младима.....	18
	Цивилни сектор – невладине организације/удружења грађана.....	21
V	Анализа потреба младих у општини Пирот.....	22
	Приоритет 1- Слободно време младих.....	26
	Приоритет 2- Активно учешће младих.....	31
	Приоритет 3 - Неформално образовање младих.....	35
	Приоритет 4 - Здравље младих.....	39
	Механизми за управљање и реализацију акционог плана.....	44
	Извори коришћени за израду стратегије за младе.....	46

I Уводна реч председника општине Пирот

Млади обазовани и мотивисани људи основни су ресурс Пирота за даљи напредак у свим развојним сферама наше општине.

Оснивањем Канцеларије за младе и образовањем савета за младе недвосмислено смо показали јаку вољу да се млади у Пироту системски подрже и створи амбијент у коме ће слободно уз подршку општине исказати своје квалитете.

Усвајањем локалне стратегије за младе чинимо још један веома битан корак у осмишљавању и реализовању омладинске политике тиме што показујемо да умемо да препознамо приоритетне области у животу наших младих суграђана.

Млади у Пироту већ годинама доказују да су спремни да буду укључени у демократске процесе а наша је дужност да им то омогућимо и тиме створимо визију коју ће следити генерације Пироћанаца.

Овај стратешки документ биће основа за све акције које ће допринети резултатима и циљевима чије ће остварење доприносити нашој визији која гласи: „ **Пирот град у коме млади желе да живе и остану**“

Усвајањем и спровођењем локалне стратегије за младе општине Пирот, наша локална заједница показује одговорност према младима која се огледа у:

- Креирању јавних ставова о дугорочној стратегији за младе
- Стварању општинског тела које ће бринути о решавању омладинских питања и проблема
- Обезбеђивање учешћа младих у свим телима која се тичу младих
- Финансирању омладинских организација и повећању средстава и улагања намењених младима, омладинским пројектима и програмима

Млади Пирота и још девет градова су већ израдили свој слоган а на нама је да их следимо и подржавамо. Нека њиховим речима и делима обликују свет око њих јер ће он у њиховим рукама бити сигурнији и лепши.

УВОД

Локална стратегија за младе општине Пирот је документ који дефинише:

- пресек тренутног стања положаја младих у Пироту и анализу проблема са којима се најчешће млади срећу (локална стратегија за младе) и
- формулисање мера за решавање дефинисаних проблема младих људи (Акциони план)

II ВИЗИЈА

Пирот град у коме млади желе да живе и остану.

МИСИЈА

Пирот заједница која равноправно и активно укључује младе у њен живот и кроз систематску и континуирану бригу води рачуна о њиховим потребама и жељама.

Контекст у коме настаје локална стратегија за младе

Национални и локални услови за развој стратегије

Водећу улогу у процесу израде Стратешког документа за младе општине Пирот има Савет за младе општине Пирот састављен од представника локалних институција које се баве омладинском политиком. Израду документа координирала је Канцеларија за младе општине Пирот у периоду од јануара до јуна 2010. године.

Министарство омладине и спорта је покренуло процес израде Националне стратегију за младе имајући за циљ да дефинише положај младих у друштву. Народна Скупштина Републике Србије усвојила овај важан документ 2008. године. Локална стратегија за младе општине Пирот користи Националну стратегију за младе као основу за даљи рад, користи је за дефинисање смерница рада и дефинисање улоге локалне самоуправе према младима, могућу улогу младих у друштву, као и начине за успостављање партнерских односа. Локална стратегија општине Пирот садржи делове приоритетних области дефинисаних националним документом, са посебним акцентом на локалне прилике и проблеме.

Поред тога, локална стратегија за младе општине Пирот сачињена је у складу са основним документима који креирају омладинску политику у Европи. Пре свега, локална стратегија за младе општине Пирот је у складу са „Европском повељом о учешћу младих на општинском и регионалном нивоу“ (Конгрес локалних и регионалних власти Европе).

Треба истаћи да се при изради стратегије за младе у општини Пирот урадио преглед и анализа осталих општинских стратешких документа који за циљну групу имају младе. Ово је било неопходно како би се на свеобухватан начин сагледале потребе и проблеми младих у општини.

- Општина Пирот је усвојила локални план акције за децу 2005. године и локална стратегија за младе је следила основне вредности и идеје из овог документа. Усклађеност ове две стратегије добија на важности ако се узме у обзир да се циљне групе у једном делу подударaju, као и то да локална стратегија за младе ствара услове за системску бригу о младима (15-30 година) што представља рањиву групу у друштву.
- Стратегија социјалне заштите општине Пирот, усвојена 2009. године и локална стратегија за младе је у складу са њеним начелима и вредностима, а посебно са њеним првим приоритетом који се бави децом и омладином у локалној заједници.

Процес израде стратешког плана

Процес израде стратешког документа подржали су координатори Канцеларије за младе. Активно су били укључени чланови Савета. Консултативни процес је подразумевао укључење великог броја представника релевантних институција и организација. Цео терет израде стратешког документа је пао на чланове Савета. Чланови Савета су били подељени у 4 групе у које су били укључени и представници младих.

Локална стратегија за младе дефинише права, улоге и одговорности, као и јасне институционалне механизме који ће младима отворити простор за деловање и помоћи им да нађу своје место у локалној заједници, а тако и у успешнијем и просперитетнијем друштву.

Принципи и вредности

Стратегија за младе општине Пирот, у току свог настанка и креирању мера за побољшање статуса младих, изграђена је на принципима на којима се заснива Национална стратегија за младе која је приликом њиховог дефинисања поштовала основ Устав Републике Србије, Универзалну декларацију о људским правима, Конвенцију УН о правима детета са Протоколима, Конвенцију Савета Европе о људским правима и основним слободама и Међународни пакт о грађанским и политичким правима. Принципи локалног плана акција су:

- **Поштовање људских права** - који обезбеђује да сви млади имају иста права без обзира на пол, расну и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње/инвалидитет. Обезбеђују се равноправне могућности за развој младих засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, властитим изборима и способностима.
- **Равноправност** - Омогућава се да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са разноврсним сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.
- **Одговорност** - Подстиче се и развија одговорност оних који раде са младима, као и одговорност младих у складу са њиховим могућностима.
- **Доступност** - Препознају се и уважавају капацитети младих као важног друштвеног ресурса и исказује се поверење и подршка њиховим потенцијалима: млади знају, могу, умеју. Омогућава се и обезбеђује доступност свих ресурса младима. Обезбеђују се услови за очување здравља младих и квалитетно спровођење слободног времена. Афирмише се и стимулише постепено увођење и развијање инклузивног образовања на свим нивоима.

- **Солидарност** - Развија се интергенерацијска солидарност и улога младих у изградњи демократског грађанства. Подстичу се сви облици вршњачке солидарности, подстиче се култура ненасиља и толеранције међу младима.
- **Сарадња** - Подржава се и обезбеђује слобода удруживања и сарадња са вршњацима и подстиче интергенерацијска сарадња, на локалном, националном и међународном нивоу.
- **Активно учешће младих** - Обезбеђују се права, подршка, средства, простор и могућност како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.
- **Интеркултурализам** - Омогућава се поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранција, као и афирмација уметничких и креативних приступа усмерених на неговање и развијање интеркултуралног дијалога међу младима.

III Општи подаци о општини ПИРОТ

Пирот је мали европски град на југоистоку Србије са богатом културном традицијом и бурном историјом. Налази се на значајној међународној трансверзали “коридору 10”, који повезује Европу са Азијом. Пирот је административни центар Пиротског округа који са њим чине општине Димитровград, Бабушница и Бела Паланка, док је по површини од 1232 км² на трећем месту у Републици. Своју познатост Пирот пре свега дугује пиротском овчијем качкаваљу, пиротском ћилиму и данас свакако ауто гуми “Тигар МХ”.

Данас Пирот своју шансу види пре свега у развоју туризма, здраве хране и мануфактурне производње. Несумњиво да ће повратак Србије у међународне институције, као и пуноправно чланство Републике у Европској унији пружити могућности граду да искористи свој повољан положај и врати своје производе на европско и светско тржиште.

Географске карактеристике

<i>Надморска висина општине (мнм)</i>	<i>368м</i>
<i>Опсег надморских висина у општини (мин- мах)</i>	<i>368м -1080м</i>
<i>Географска дужина</i>	<i>22о 36', источно од Гринвича</i>
<i>Географска ширина</i>	<i>43о 09', северно од Екватора</i>
<i>Површина општине (км²)</i>	<i>1.232</i>

Саобраћај: Магистрални ауто путеви кроз општину: интерконтинентални магистрални правац, европски аутопут Е-70, пут од Ниша ка Димитровграду (М-1-12) у дужини кроз општину Пирот је 36 км². Железница – интерконтинентални магистрални правац (Турска – Балкан).

Удајеност Пирота у односу на веће центре у околини:

Пирот – Ниш : 75 км

Пирот – Београд : 330 км

Пирот – граница са Бугарском : 35 км

Пирот – Софија : 70 км

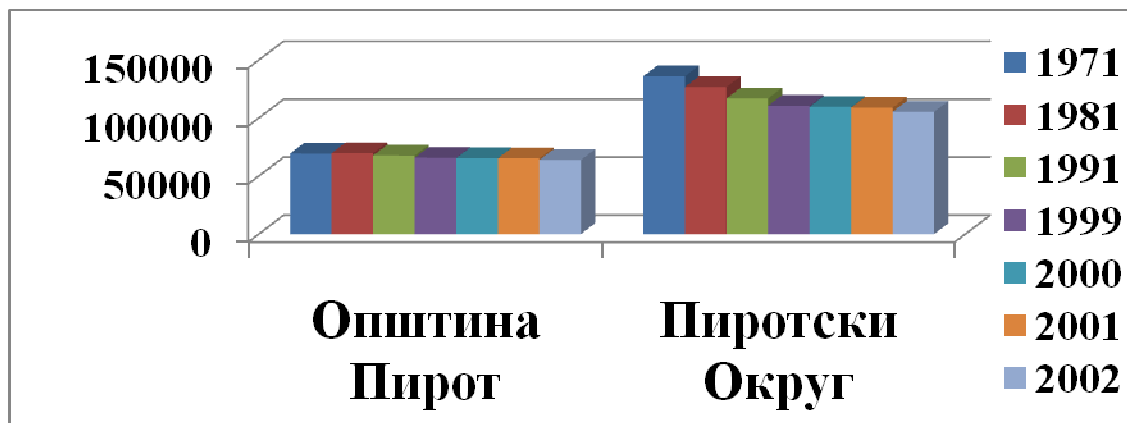
III Основни подаци о становништву

На територији општине Пирот, према попису становништва из 2002.године, живело је 63 751 становник. Просечна густина насељености у општини Пирот износи 52 становника на км² и испод је републичког просека. На територији општине Пирот се налазе 74 села, где су већина њих захваћена дубоким процесом депопулације и смањењем броја становника, пре свега младих људи. Процент сеоског становништва је близу 35%.

Из табеле 1. која следи, може се јасно уочити кретање броја становника у општини Пирот и Пиротском округу, према пописним годинама. Долази до знатног смањења броја становника, један од узрока је свакако процес индустријализације и учестале миграције становништва.

Табела 1. Трендови кретања броја становника у Пироту и Пиротском округу

Место/попис	1971	1981	1991	1999	2000	2001	2002
ПИРОТ	69285	69653	67638	65 700	65 400	65 200	63 791
Округ	136000	126700	116800	110500	109600	109000	105400

Извор: Завод за статистику Републике Србије, упоредни попис становништва по пописним годинама 1971, 1981, 1991, 2002

Анализом демографске структуре и демографских кретања у општини Пирот и у Пиротском округу, а према подацима са званичних пописа становништва из 1981., 1991. и 2002. године, долази се до закључка да број становника евидентно опада.

Табела 2: Старосна структура становништва општине Пирот по попису 2002. године

Старост	Број	%
испод 9 година	5.734	8.98
10-14 година	3.545	5.56
15-19 година	3.971	6.23
20-29 година	7.853	12.31
30-59 година	26.289	41.21
Преко 60 година	16.399	25.71
Укупно	63.791	100

**Извор: Завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова у 2002.години, Становништво, Пол и старост, подаци по насељима, књига 2*

На основу приказане Табеле 2 може се закључити да су у укупној популацији становништва млади, узраста од 15 до 29 година старости, заступљени са 18,54% (11.824), што је приближно броју младих на нивоу Републике Србије (20% од укупног броја становника наше земље).

IV Општи подаци о популацији младих

У Националној стратегији за младе Србије, млади су дефинисани као особе узраста од 15 до 30 година старости. Према подацима Завода за статистику Републике Србије, у Србији има око милион и по младих, што у односу на укупан број становника чини 20 процената. Овакав однос младих према укупном броју становника релативно је исти и у општини Пирот. Такође, однос мушкараца и жена приближно је изједначен.

Табела 3 – Укупан број младих од 15-29 година према полу

Укупан број младих, селектован према полу, према попису из 2002 године.								
Укупан број становника			Укупан број младих узраста 15-29 година			% младих у односу на укупан број становника у Србији		
Укупно	Жене	Мушкарци	Укупно	Жене	Мушкарци	Укупно	Жене	Мушкарци
63791	31790	32001	11.824	5.997	5.827	18.54%	9.40%	9.14%

**Извор: Завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова у 2002.години*

Институционални оквир омладинске политике

Савет за младе

Савет за младе, општинско тело које се бави омладинском политиком на локалу формиран је 2008. године одлуком Скупштине општине Пирот. Састоји од 11 чланова, представника локалне самоуправе, полицијске управе Пирот, Центра за социјални рад, Здравственог центра, представника Економске школе Пирот и Гимназије Пирот, Канцеларије за младе, Националне службе за запошљавање, невладиног сектора и представника ученичких парламента и омладинских организација. (Анех 1)

Задаци Савета за младе као општинског тела су да иницира и доноси закључке са предлогом мера и активности у области политике младих, иницира пројекте и програме за унапређење положаја младих, подстиче сарадњу локалне самоуправе и омладинских организација и пружа помоћ у стварању услова за организовање омладинских активности и деловање омладинских организација.

Канцеларија за младе

Канцеларија чини део општинске администрације одељења за ванпривредну делатност општине Пирот. Канцеларија за младе званично је почела са радом децембра 2008.године. Поред два координатора који реализују активности предвиђене планом и програмом рада Канцеларије, окупља преко 30 волонтера и неколико неформалних група младих којима пружа сву неопходну подршку. Канцеларија се налази у Спортској хали КЕЈ, на изузетно атрактивном месту и месту окупљања великог броја младих људи.

У оснивању и формирању локалне Канцеларије за младе Пирот, поред локалне самоуправе једну од највећих улога имала је Међународна организација за миграције (ИОМ) из Београда. У досадашњем раду канцеларије остварена је изванредна сарадња са средњим школама, локалним институцијама које се баве младима, као и међународним организацијама (ИОМ,ХЕЛП, УСАИД, ОЕБС, ГТЗ).

Канцеларија за младе организује различите радионице, тренинге и семинаре, међу којима су најпосећенији програми неформалног образовања и квалитетног провођења слободног времена младих. Посебно би издвојили едукативне и креативне радионице које се организују сваког месеца у просторијама канцеларије. У понуди су 22 радионице које су подељене у три блока: едукативни блок, развој пословних вештина и психосоцијални блок.

Циљеви Канцеларије за младе:

- Реализација и мониторинг локалне стратегије за младе
- Успостављање сарадње са Министарством омладине и спорта Републике Србије
- Успостављање сарадње са међународним организацијама
- Успостављање међусобне сарадње НВО посредством Канцеларије за младе
- Изграђивање односа и сарадње са локалним организацијама и иницијативама младих
- Промовисање волонтеризма међу младима
- Успостављање сарадње са Ученичким парламентима и студентским асоцијацијама
- Израда планова и координација активности са циљем да се побољша положај младих у Пироту
- Организовање друштвеног живота младих
- Едукација и неформално образовање младих

Задаци Канцеларије за младе:

- Мониторинг процеса имплементације локалне стратегије за младе општине Пирот
- Осигурање успешне комуникације свих релевантних и одговорних субјеката за развој младих на локалном, регионалном и националном нивоу
- Пружање подршке омладинским организацијама и иницијативама младих
- Изналажење нових могућности финансирања програма за младе у општини Пирот
- Омогућити младима разноврсне моделе неформалног образовања (путем радионица, семинара и сл.)
- Организовање разних културних и спортских манифестација
- Пружање помоћи особама са инвалидитетом
- Заштита и промоција основних вредности живота младих
- Помоћ младима у њиховој професионалној оријентацији
- Едукација младих о уставом загарантованим слободама и правима
- Сагледавање проблема младих свих националности и етничке припадности, као и њихово решавање
- Побољшање стандарда младих и њиховог јавног, културног и спортског живота
- Организовање слободног времена младих
- Едукација младих о вредностима културне баштине и одрживом развоју локалне заједнице

Начин финансирања и одрживост канцеларије за младе општине Пирот:

Канцеларија за младе највећу подршку види у локалној самоуправи, као и у Министарству омладине и спорта. Средства добијена од општине користе се за основно функционисање, а средства Министарства омладине и спорта и осталих фондација и донатора који подржавају пројекте омладинске политике биће употребљена за одрживост Канцеларије и реализацију пројеката.

Канцеларија за младе у Пироту створила је услове за пружање подршке младима и институцијама које се баве младима у осмишљавању и реализацији омладинске политике. Канцеларија окупља мрежу од преко педесет (50) волонтера и сарадника, од којих је тридесет (30) активних волонтера, док је кроз укупан програм канцеларије прошло више од 200 младих из Пирота. Важно је напоменути и то да је од почетка рада канцеларије у просторијама исте основано и формирано неколико неформалних група и

удружења грађана, које представљају знатан ресурс у реализацији многих културних и едукативних програма у Пироту. Овде би смо свакако поменули неформалне групе „Зрак“ и „Облак“, као и удружења грађана „Освежење“ и „Озон“. Јавне установе попут школа, Националне службе за запошљавање, Центра за социјални рад, Полицијске управе, Спортског центра, као и невладине организације које се баве младима креирале су и спроводиле разне пројекте у којима се канцеларија појављује или као носилац или као активан партнер.

Поред осталих пројеката у коме је канцеларија за младе укључена, посебно би издвојили пројекат „Оснаживање људског капитала у Србији кроз активно учешће младих“ (SHAPE) који спроводи Међународна организација за миграције (ИОМ). Овај пројекат директно је допринео отварању канцеларије тиме што је опремљена канцеларија и организован програм из средстава пројекта за наредне две године. Такође координатори канцеларије су обучени и оснажени за даљи рад са младима путем више обука које су предвђене у активностима пројекта. Важно је поменути и то да се овим путем афирмишу и невладине организације и удружења грађана путем доделе мини грантова кроз конкурс Међународне организације за миграције.

Канцеларија за младе учествује у консултативном процесу израде закона о младима како кроз организовање трибина и састанака, тако и кроз индивидуално ангажовање координатора. Треба поменути и неке од пројеката које директно доприносе унапређењу културних и спортских дешавања на територији Пирота:

- Са Спортским савезом Пирот Канцеларија за младе спроводи пројекат „ Живи здраво – живи са осмехом,“ који директно доприноси побољшању спортске инфраструктуре путем обнове спортског мобилијара и израду спортских реквизита на градском шеталишту. (Министарство омладине и спорта)
- Са Удружђењем грађана „Освежење“ две године за редом организује фестивал ауторског стваралаштва „Освежење фест „ који је до сада окупио 3 000 младих људи. (Општина Пирот)
- Са еколошким организацијама активно се ради кроз неколико пројеката на промоцији развоја туризма и очувању културне баштине локалне заједнице. Овде пре свега издвајамо пројекат успостављања туристичке сигнализације на простору Старе планине и ужег дела града, као и успостављање едукативно рекреативних стаза у окружењу. (Национална служба за запошљавање, Холандска Амбасада).

Представници НВО канцеларију за младе виде као веома важног активног партнера у спровођењу различитих активности и веома значајан инфо ресурс о свему ономе што се дешава у области омладинске политике и конкретних активности намењених младима у граду.

Образовне институције

У општини Пирот постоји читава мрежа образовних институција. Од основних школа у граду и селима, до истуреног одељења Техничког факултета из Бора, Високе школе за образовање васпитача и низа средњих школа, међу којима су Гимназија, Техничка школа, Средња стручна школа, Економска школа, Школа за основно И средње образовање “Младост” и јединствена Млекарска школа, са домом ученика “Др Обрен Пејић”.

Табела 3 –Преглед средњих школа и високошколских установа са бројем ученика и бројем одељења

Средње школе	број ученика	број одељења
Гимназија	558	20
Средња стручна школа	265	10
Економска школа Пирот	484	18
Техничка школа Пирот	720	27
Млекарска школа	236	11
Школа Младост	47	6
УКУПНО:	2310	92

Високошколске установе	Број студената
Висока школа за образовање васпитача	144
Технички Факултет	120
УКУПНО:	264

**Извори: Годишњи извештај школске управе на почетку 2009/10, извештај Техничког факултета И Високе школе за образовање васпитача за школску 2009/10.*

Ученици средњих школа имају могућност активног учествовања у животу заједнице, кроз партиципацију у раду Ученичких парламената. Свака средња школа у граду има формиран Ђачки парламент, иако су у повоју, имају потенцијала и простора за рад, а уједно су И активисти локалне канцеларије за младе, која им пружа техничку подршку помоћ. У плану је формирање Јединственог парламента ученика свих средњих школа у Пиротском округу.

За разлику од добре организације средњих школа и њихове веће ангажованости, на територији општине Пирот не постоје студентске организације и асоцијације, иако постоје две високо школске установе.

Установе културе

Народна библиотека, Дом војске, Дом културе, Галерија „Чедомир Крстић“, Народно позориште, Музеј „Понишавље“ и Историјски архив су носиоци културних делатности у Пироту, са дугом традицијом и богатим успесима. Мали град са великом културном баштином има потребу да се она у свим областима стваралаштва сачува, обнови, надогради и користи.

Народна библиотека Пирот – Смештена је на две локације у граду. Располаже са више од 60.000 књига, фондом периодике од 192 наслова И разноврсном некњижевном грађом. Библиотека поседује ауторски, насловни, стручни, предметни И електронски каталог. По речима представника библиотеке млади користе услуге И садржаје народне библиотеке, али не у довољној мери. Библиотека има свој сајт, али се он не ажурира редовно.

Историјски архив Пирота – У депоу Архива, који се налази у центру града, збринута је 655 метара архивске грађе, фондова И збирки, матичних књига, библиотечког материјала, периодике И других важних докумената.

Народно позориште Пирот – Данас је тешко побројати све представе И репертоаре кроз деценије рада овог Позоришта, сва гостовања, фестивале И манифестације на којима су учествовали. Оно што је за нас интересантно је то да млади људи недовољно користе садржаје Народног позоришта, са изговором да програм није намењен њиховом укусу.

Галерија “Чедомир Крстић” – У оквиру основне излагачке делатности, кроз протекле деценије галерија је приредила преко 500 изложби. Галерија континуирано презентује стваралаштво Пироћанаца као И самосталне изложбе направљене у овој галерији. Оно што је карактеристично, а важи И за остале културне установе, је то да је заинтересованост младих људи за посету оваквим И сличним приредбама веома мала.

Дом културе Пирот – Једна је од важнијих културних установа у општини. Постоје разне активности које су намењене младима као што су: Дк дур – музички фестивал на коме се млади такмиче у свирању и певању, поп рок секција где млади стичу основна знања о музици, затим дечији хор, фолклор.

Овом приликом треба поменути “Пиротско културни лето” манифестација која пружа највише садржаја за младе на начин што општина преко дома културе расписује јавни конкурс на коме грађани конкуришу са својим предлозима културних активности. Добра страна овог конкурса је та што ту конкуришу И омладинска удружења која на основу испитивања потреба младих креирају своје садржаје Биоскоп дома културе – једини је биоскоп у граду. Евидентно је да је интересовање за биоскоп међу свим становницима Пирота, па и младима, веома ниско. Некада су добро били посећени филмски маратони, организовани сваког викенда у току целе ноћи. Оно што радује И даје неку наду у опстанак ове установе је акција Дома културе “Буди друг, поведи ме у биоскоп”, која се реализује већ две године за редом И оставља неке позитивне резултате.

Туристичка организација Пирот - У оквиру своје делатности ЈП Туристичка организација бави се промоцијом туризма на територији општине Пирот, где се у последње време велики акценат ставља на развој сеоског туризма И развој туристичке регије Стара планина, где би правилним развојем и учешћем приватног сектора могли створити одлични услови за комерцијализацију туристичких ресурса и потенцијала и тиме у неко догледно време упослили млади људи из овог краја као покретач развоја.

Локалне институције/организације које се баве младима

Општина Пирот, као административни центар Пиротског округа има успостављену мрежу јавних институција и организација које се баве питањима младих. Саме институције и организације имају добру међусобну сарадњу што доприноси успешном и квалитетном раду.

Центар за социјални рад Пирот – основна установа социјалне заштите која врши јавна овлашћења у области социјалне заштите и породично-правне заштите на нашој територији. Центар се бави осетљивим и угроженим групама међу којима су пре свега деца и млади. У оквиру службе за децу и младе ради се на :

- Заштити деце и омладине из породица са поремећеним породичним односима
- Заштити деце и омладине без родитељског старања,
- Заштити деце и омладине у сукобу са законом,
- Заштити деце и омладине од злостављања и занемаривања
- Заштити деце и омладине ометене у психо-физичком развоју

Програми које Центар спроводи су:

- програми индивидуалног рада са младима,
- подршка деци и младима без родитељског старања кроз примењене облике заштите и при осамосатљивању,

- програми саветодавног рада са децом, младима и родитељима,
- превентивне програме намењене деци и младима

Центар у сарадњи са хуманитарним организацијама и локалном самоуправом спроводи акције за децу и младе на хранитељству и под старатељском заштитом.

Центар за социјални рад има уску сарадњу са институцијама које се баве децом и младима (образовне, здравствене..), хуманитарним организацијама и удружењима особа са хендикепом. При Центру за социјални рад већ неколико година функционише СОС телефон за пријаву насиља и пружање психосоцијалне подршке. Настојање је да рад СОС телефона који је до сада био пројектна активност прерасте у услугу подржану од стране локалне самоуправе.

Дом Здравља Пирот – Саветовалиште за младе има свог гинеколога који је координатор и тренер, има педијатра и психолога. Педијатар је свакодневно на располагању адолесцентима, а гинеколог два пута недељно, психолог једном недељно. У саветовалишту се обавља индивидуално саветовање, тренинзи и предавања за групе младих у циљу превенције ризичних понашања. Саветовалиште има тим младих који су вршњачки едукатори. Тренинзи су организовани у сарадњи са школама. Поред тренинга, заједно са тимом вршњачких едукатора се обављају јавне акције на промоцији здравља и промоције саветовалишта за младе. Саветовалиште за младе сарађује са УНИЦЕФом и другим невладиним организацијама које се баве младима, као и са локалном самоуправом.

Национална служба за запошљавање – Ова институција бави се запошљавањем, преквалификацијом и доквалификацијом незапослених лица на територији општине Пирот. Оно што је за нас интересантно је табела 6 која следи, а која показује број незапослених по категоријама старости, за март 2010. године.

Табела 4.- Незапослена лица према старосној структури, општина Пирот И Пиротски округ, март 2010

старосна структура	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55 I više	УКУПНО
Пиротски округ	5902	544	4394	3660	66	876	494	2	1	15939
Општина Пирот	3253 35.2%	285 3%	2587 28%	2118 22.9%	49 0.5%	583 6.3%	354 3.8%	0 0%	1 0.01%	9230 100%

**Извор: Национална служба за запошљавање, Филијала Пирот*

Спортски центар Пирот - Спортски центар Пирот је јавна установа која управља И одржава све спортске објекте у Пироту- Спортску халу КЕЈ, Балон халу, Градски фудбалски стадион, Трим стазе на нишавском кеју, брдску трим стазу на сарлаху, Омладински стадион, Мини пич терен, салу Педагошке академије И организује рад на градском купалишту.

Спортски центар Пирот организатор је низа бесплатних програма са основним циљем да се спорт деци И омладини учини доступним И да наставе да се баве спортом И након завршетка програма. Од низа програма И дешавања поменули бисмо следеће: божићна школа спортова (која сваке године окупи преко 2000 деце И младих, укључујући И децу са посебним потребама И децу И младе из сеоских средина, у близу 30 спортских дисциплина), бесплатне школе пливања у току летњег распуста на градском купалишту, бесплатни програм корективне гимнастике који се реализује у току целе године И сл.

Поред ових активности СЦП организатор је низа акција у циљу промоције спорта И квалитетног И садржајног провођења слободног времена: Ролеријада, Бициклијада, Нишава рафтинг спуст гумама, Дани здравља, турнири у одбојци, малом фудбалу И сл.(Анех 2- спортски клубови И активности).

Полицијска управа у Пироту - у складу са планом и програмом Министарства унутрашњих послова Републике Србије посебан акценат и значајно место у свом раду даје превенцији криминала и негативних понашања код младих. Предузима низ превентивних активности у циљу побољшања свеукупне безбедности младих како у школама, тако и ван њих. У том циљу Полицијска управа Пирот по моделу јавних трибина, округлих столова, радионица врши едукативна предавања у основним и средњим школама на подручју Пирота и то са темама: "Малолетничка делинквенција", "Дрога и злоупотреба коришћења опоних дрога", "Алкохолизам", Облици претње о подметању бомбе у школама", "Трговина децом", "Екскурзије у иностранству", "Безбедан пут до школе и куће". Полицијска управа у Пироту активно учествује у мултидисциплинарним тимовима који се баве проблемима младих на нивоу локалне самоуправе и тако пружа свој допринос у напорима локалне заједнице да се побољша квалитет живота младих у Пироту.

Анализом коју је спровела Канцеларија за младе у фебруару 2010. године, а на основу плана јавних предузећа и установа општине Пирот, дошло се до закључка да су млади у Пироту (од 20 до 30 година) веома мало заступљени као запослени и то само у висини од 4,5% од укупног броја запослених, што се може одразити на квалитет културних садржаја, а самим тим И укупан живота младих људи у заједници.

Цивилни сектор – невладине организације/удружења грађана

На територији општине Пирот регистровано је око 20 невладиних организација, удружења грађана и неформалних група. Развој цивилног сектора у оквиру омладинских удружења и неформалних група нарочито је интензивирањем формирањем Министарства омладине и спорта, чијим је настајањем успостављена сарадња и отворене могућности за активности у области решавања проблема и питања омладине на институционалном нивоу. У досадашњем периоду својим радом се истакло неколико омладинских удружења: Ресурс Центар Грађанска читаоница Пиргос, Удружење грађана «Освежење», НВО «Феникс», Удружење просветних радника «Логос» и Удружење грађана «Догматика», које су својим активностима дале допринос развоју омладинског цивилног сектора. Напоменута удружења тренутно функционишу самостално и без конкретнијих заједничких програма и пројеката и као таква имају ограничене могућности за утицај на младе. Поред тога сва удружења имају добру сарадњу са институцијама локалне власти и аплицирају на локалном нивоу за средства која Општина Пирот додељује у годишњем конкурс за невладине организације. Сарадња цивилног сектора са локалним институцијама које се баве креирањем програма за младе, одвија се кроз међусобну сарадњу и размену информација и искуства, у консултативним процесима и процесима израде стратешких докумената.

Досадашњи видљиви резултати рада омладинских удружења обухватају: рад на изради националне стратегије за младе (Ресурс Центар ГЧ Пиргос на изради Националне Стратегије за младе (2007)), оснивање омладинских савета (Оснивање омладинских одбора у пиротском округу (2008)), помоћ при запошљавању младих (Корак до Посла – Корак у будућност (2009)) - ГЧ Пиргос; помоћ особама са хендикепом, постављање прилазних рампи и осталих помагала, едукативни програми (НВО Феникс); едукација омладинских тренера (САРМА – Стратешка акција развоја деце и младих у пиротском округу (2004)), обуке професорског кадра пиротских школа (Реформом у образовању-пут ка разцијенијем друштву (2005-2006)) - Удружење просветних радника «Логос»; као и организовање манифестација и концерата (Удружења грађана «Освежење» и «Догматика»).

Осим ових организација омладинских иницијативама и пројектима баве се и неформалне групе, углавном млади из ученичких парламената који у оквиру конкурса, а уз помоћ НВО са територије општине Пирот, аплицирају за мање грантове и локалне акције.

Анализа потреба младих у општини Пирот

Методологија рада анализе потреба и стања младих људи

Истраживање тренутног стања и потреба младих спроведено је у три фазе.

Прва фаза истраживања подразумевала је прикупљање свих релевантних података положаја и тренутног стања у општини Пирот, укључујући статистичке демографске податке, податке о локалним стратешким документима, као и податке о локалним ресурсима и институцијама које се баве имплементацијом и развојем омладинске политике.

Друга фаза истраживања била је усмерена на потребе младих људи од 18 до 25 година. Коришћена је квалитативна методологија. Одржане су две фокус групе, са средњошколцима и студентима. Тема фокус група била је квалитетно коришћење слободног времена – културни и едукативни садржаји на локалу. Како се потребе младих људи на локалу не разликују од потреба и стања младих у Пиротском Округу, тако су и поједини учесници фокус група били млади људи из других општина Пиротског Округа (Димитровград, Бела паланка и Бабушница).

Трећа фаза овог истраживања била је посвећена групном интервјуу са представницима невладиних организација које делују на територији општине Пирот, а које су програмски везане за унапређење и развој омладинске политике. Тема интервјуа била је да се утврди садашњи положај и стање цивилних организација и удружења чија су циљна група млади, као и могућности и перспективе за будући рад ана реализацији активности у оквиру омладинске политике

Најважније потребе и проблеми младих у Пироту- *потребе средњошколаца*

- Млади највише проводе слободно време тако што сурфују интернетом, рекреативно се баве спортом (стони тенис, рукомет, фудбал, трчање), похађају часове страних језика (енглески), цртају, пишу поезију, баве се риболовом и аматерским плесом.
- Од културних садржаја који су у понуди у граду највећи број њих истиче летњу манифестацију Пиротско културно лето. Програм траје месец дана, током месеца јула, организоване су свирке, културно-уметнички програми, позоришне представе, дешавања су на отвореним просторима у граду. Већина учесника фокус групе није пратила ове програме (само су прошлог лета били на фестивалу “Освежење” који је организован а који је садржајно био конципиран на урбаној рок, поп и хипхоп музици), али сви знају да

овај програм постоји. „Освежење” фестивал је једини који је са својим програмом тако конципиран да може привући што већи број младих, Сви учесници су се сложили да су прилично слабо информисани о неким редовним садржајима културних програма у граду, тј. не труде се да се информишу јер имају став да су те понуде њима неинтересантне.

- Позориште у Пироту посећује мали број учесника, а у драмским секцијама школе или драмској секцији пиротског позоришта учествује само неколицина присутних ученика. Ни њихови вршњаци са којим се друже такође не учествују у раду тих секција и програма. Све ово наводи на закључак да програм позориста није конципиран у складу са интересовањима младих у Пиротском округу.

- Као пример добре праксе организовања ученика да учествују у неким ваншколским уметничким радионицама издвајају такмичење „школаријада“ у коме учествују све школе које се такмиче у глуми и музици. Међутим концепт тог такмичења је херметизован и неинвентиван по речима ученика. Изразили су жељу и спремност да се убудуће активније укључе у осмишљавање тог такмичења. Стекао се утисак да млади воле манифестације где могу да искажу своју креативност ван сваке форме И да је управо то начин да се активирају И постану креативнији у многим областима њиховог живота.

- Једна од позитивних ствари је И то што су неки од учесника похађали многе семинаре као што су јавно заговарање, писање пројеката, програм за запошљавање итд. Многи од њих су изразили интересовање и спремност за учествовање на таквим И сличним семинарима И обукама што наводи на закључак да су млади жељни за стицање нових знања и вештина И да их неформално образовање привлачи. Такође истакли су став да су семинари ефикаснији када се одржавају ван места њиховог становања, као И да је то један од начина да се задовоље више потреба младих одједном. Као добру ствар истичу И то да се на тим семинарима друже са младима из других средина И да је то добро зато што размењују искуства.

- Закључак свих је да је систем такав да им не дозвољава да га промене и да су установе И институције далеко од концепта који би задовољио њихове потребе. Нарочито школе које би требало да излазе у сусрет младима, њиховим идејама и иницијативама, то не чине.

- Идеје су им биле: да се кроз Канцеларију за младе ангажују на писању пројеката за осмишљавање свог слободног времена и да то буду активности које су едукативног и културног садржаја.

- Реферисали су сви да желе да учествују у радионицама које подижу њихову свест о себи, њихову одговорност, мотивацију и које подстичу креативне потенцијале (за драмске и уопште арт радионице, радионице из области екологије..)

Студенти, запослени и незапослени

- Када се постави питање слободног времена одговори свих учесника фокус група своде се на: интернет, посете кафићима, рекреацију, гледање филмова, шетње И сл.
- Што се тиче понуђених ствари истиче се Пиротско културно лето које осим фестивала Освежење није у складу са потребама младих. Доминира мишљење да мора бити савременије И свеобухватније у делу програма за младе.
- Већина учесника из Пирота није задовољна понудом градског позоришта и имају став да су спорадични културни садржаји који се организују превише традиционални и незанимљиви младима.
- Интересантно је да сви учесници фокус групе истичу потребу за организовање квалитетних концерата и квалитетних спортских дешавања.
- Сви учесници сагласни у томе да у граду нема континуитета културно-едукативних садржаја, дакле спорадично, пројектно организују се некада неки програми и то квалификују као слабост.
- Активности тј. програми у којима би учествовали су: арт радионице, едукативни програми, програми за оснаживање капацитета личности, едукације које подстичу мотивацију за активније учешће у друштвеном животу, едукације из области екологије.
- Као велики проблем истакла се и неактивност младих, као и немогућност њихове активације. Недостатак жеље да се нешто постигне доводи до стања опште апатије као и до трошења времена у кафићима.
- Позитивна ствар је то што су учесници групе истакли жељу за стицањем знања у области проналажења начина за активацију својих вршњака.
- Сви учесници узеше учешћа у радионицама које се буду организовале кроз Канцеларију за младе
- Генерални закључак је да је огромна већина младих неинформисана и слабо упућена у све аспекте живота па и на пољу културе. Међутим то никако не значи да они не желе да се укључе у животне токове и постану равноправни део друштва, што они у суштини и јесу.
- Што се тиче њиховог става према Канцеларији за младе приметно је да у њој виде прилику за побољшање њиховог живота. Пре свега доступност установама, институцијама, локалној самоуправи и другим органима који су до сада њима били недоступни. Мисле да би преко канцеларије били ближи центрима одлучивања И да ће на тај начин лакше И више утицати.

Канцеларија за младе у Пироту је на основу резултата ових фокус група већ предузела кораке у том смислу што је на Скупштини Општине када се расправљало о плану Дома културе, недвосмислено преко свог представника у локалном парламенту

затражила учешће у програму културног лета, а на начин што ће имати свог представника у организационом одбору.

Ставови невладиног сектора

Генерални је став представника цивилног сектора је да све што невладине организације раде, све је намењено младима. Програме који су у плану реализације за наредни период треба развијати константно, да се уз једну сарадњу оформи мрежа организација која ће бити подржана и од канцеларије за младе и од општине. Јасно је изражен став да би својим искуством и ресурсима НВО преко канцеларије за младе могле организовати различите радионице, семинаре и едукације, где би своја искуства у раду пренели сарадницима и активистима локалне канцеларије за младе

Морамо поменути и неке препоруке невладиних организација које ће нам бити од користи, а то је да би приликом одабира учесника за наредне наше активности било пожељно користити мотивациона писма у којима се млади људи заиста интересују за наш рад и за проблеме локалне заједнице, а самим тим оспособимо младе људе да након тих програма повуку неке своје идеје. Затим, једна од многих препорука је и та да канцеларија покуша да осмисли неке нове садржаје за младе у смислу истраживачког ангажовања, и предлог да је канцеларији неопходан програм за анализу тзв.СПСС програм, како би сва будућа истраживања била верификована и веродостојна. Генерални закључак групног интервјуа је тај да су организације на локалу које се баве младима широко отворене за све видове будуће сарадње са канцеларијом за младе и да ће са задовољством учествовати у свим будућим активностима канцеларије и као подршка, а и као партнерске организације

Приоритети локалне стратегије за младе

На основу идентификованих проблема И прегледа стања расположивих на парципитиван начин идентификовани су следећи приоритети у општини Пирот:

- 1. Слободно време младих**
- 2. Активно учешће младих**
- 3. Неформално образовање младих**
- 4. Здравље младих**

Приоритет 1- Слободно време младих

Значај активности слободног времена за психички, когнитивни и социјални развој младих препознат је у већини савремених друштава. С обзиром на то да активности у слободном времену у великој мери доприносе емоционалном и социјалном развоју младих, важно је предузети све мере да програми намењени слободном времену не постану средства индоктринације младих или њиховог искључивања из других аспеката социјалног живота.

Готово половина испитаних средњошколаца на основу истраживања путем фокус групе навело је да слободно време проводи у неструктурираном дружењу са вршњацима. Поред вршњака, средњошколци слободно време радо и често проводе уз телевизор, мобилни телефон или уз компјутер.

Типични начини провођења слободног времена и њихова учесталост врло су слични и на студентском узрасту. Најчешћа активност је слушање музике, затим дружење, па изласци и гледање ТВ програма. Следи читање, помагање родитељима у кућним пословима и културне активности. Од понуђених одговора, најмање је заступљено чланство у омладинским и студентским удружењима и активности у КУД-овима.

Овакву структуру слободног времена можемо оценити као сиромашну, а слободно време којим млади располажу као недовољан простор за промоцију вредности. Из перспективе младих, најзначајнија препрека за квалитетно провођење слободног времена јесте недостатак новца, а овај разлог је много важнији за студенте него за средњошколце.

Дефинисањем проблема некавалитетног провођења слободног времена младих у Пироту, према мишљењима младих, дат је и приказ узрока који воде до овог проблема:

- Недовољна комуникација младих, како међу собом тако и са одговорним субјектима у друштву (непостојање кутка за младе, неукљученост младих у информисање и ауторске емисије за младе у медијима, непостојање континуираних програма за младе у културним институцијама)
- Недовољна физичка активност (превише слободног времена се проводи на фејсбуку, превелика посвећеност компјутерским игрицама, недостатак волонтерских послова за младе)
- Неквалитетно трошење слободног времена (коцкање младих у кладионицама и коцкарницама, гледање непоучних ТВ емисија, прекасно остајање малолетних лица у току ноћног изласка)
- Одсуство иницијатива у креирању квалитетних садржаја локалне заједнице и институција које се баве младима (непостојање различитих понуда и садржаја за младе/структура запошљених у култ.установама, непостојање адекватног простора за младе, непостојање континуираног програма за младе културних институција)
- Одсуство иницијатива младих (некреативност младих, пасивност младих, недовољно развијени капацитети младих, недовољна организација у формалне и неформалне групе, недовољно вредновање учешћа и рада младих, неинформисаност и незаинтересованост)
- Недостатак културних догађаја прилагођених младима (недостатак простора за културну афирмацију младих, неприлагођеност планова културних институција младима, недостатак финансијске подршке омладинским акцијама)
- Злоупотреба савремене комуникације (недостатак самопоуздања, повлачење у свој свет, неограничен приступ најразличитијим информацијама и врстама забаве)
- Неупућеност у алтернативне начине провођења слободног времена (незаинтересованост, непостојање координације)

Слободно време

Време без обавеза, односно, време које сами себи креирамо; спорт и рекреација; социјализација; путовања; забава; читање, музика, филмови; информисање, медији; аматерско стваралаштво, активизам и волонтеризам; неформално образовање... Садржаји су претежно концентрисани у већим градовима. Млади су већином недовољно информисани, пасивни и незаинтересовани. Са друге стране, при изради програма, не води се рачуна о потребама младих. Економска ситуација организаторе садржаја чини несамосталним и условљеним, а програме конзументу недоступним. Не постоји организовано и признато образовање за менаџмент у култури и уметности и рад са младима.

Култура

Процес декултурализације удовољавањем масовним укусима један је од узрока елитистицког погледа на културу. Велики потенцијал у културном наслеђу, посебно богатству утицаја и традиција, недовољно је искоришћен. Нефлексибилност постојећих институција онемогућава укључивање нових група у рад, а њихов монопол им отежава афирмацију. Малобројне су могућности за рад. Кадрови задужени за традиционалне манифестације не мењају њихову концепцију и креативност, што често доводи у питање смисао даљег одржавања тих манифестација. Рад и програм градских институција културе углавном зависи од воље актуелних политичких структура.

Слабом и несадржајном понудом, када је реч о култури, млада особа је приморана да самостално организује своје слободно време. Постојеће групе/организације младих често су затвореног типа. Ово је узрок стварању нових, укључивању младих у масовне, отворене организације (спортски клубови, КУД-ови...), или просто неорганизованом времену младих. Највидљивији начин на који млади испуњавају своје слободно време јесу спортске активности, у клубовима или самосталним организовањем. Поље културе и слободно време младих такође смо посматрали анализирајући понуду (оних који креирају, организују, воде и управљају активностима) и потражњу (конзумента, посетилаца...).

Општи циљ: Унапредити могућности за квалитетно провођење слободног времена младих

Специфични циљеви

- Успоставити механизме за анализу и праћење кључних потреба младих и пружати подршку програмима и активностима у области слободног времена.
- Повећати доступност културних садржаја креираних кроз анализу потреба младих у области слободног времена.
- Проширити понуду спортских активности и обезбедити услове младима за бављење постојећим.
- Промовисати активно учешће младих у креирању и спровођењу културних и спортских садржаја на локалном нивоу.

Мере за решавање дефинисаних проблема

Појединци своје културне потребе могу остварити само у интеракцији са заједницом, окружењем. Маркетиншки приступ решавању проблема заснивао би се на потребама и жељама конзумента

Специфични циљ 1.

- Дефинисати надлежности канцеларије за младе и могуће партнере за реализовање програма и активности у области слободног времена.
- Реализовати истраживања потреба и потражње у оквиру планирања програма намењених младима на основу систематизованих података.
- Информисати младе о постојећим могућностима у погледу слободног времена преко канцеларије за младе, омладинских НВО, сајтова, каталога и медија.

Индикатори за 2012

- Израђен правилник о надлежностима канцеларије за младе и могућим партнерима
- Број евидентираних потреба младих и тренутне понуде
- Број информисаних младих

Специфични циљ 2.

- Повећати квалитет и обим културне понуде за младе.
- Обезбедити субвенције за повећање гостујуће културне понуде за и од младих.
- Формирати локалне фондове за промоцију културних садржаја прилагођених младима.
- Иницирати оснивање омладинских клубова са културним садржајима креираних од стране младих.

Индикатори 2012

- Број културних активности за младе
- Број гостујућих културних активности за младе
- Број културних садржаја за младе финансираних из локалних фондова
- Број културних садржаја насталих као резултат креативног рада младих

Специфични циљ 3.

- Обезбедити активније учешће локалне самоуправе у развоју школских спортских програма и спортских програма за све младе.
- Повећати доступност спортских сала и спортских објеката, кроз њихово коришћење за рекреативне активности младих.
- Пружити подршку и пратити спровођење акција које подстичу бављење спортским и рекреативним активностима младих.

Индикатори 2012

- Број школских спортских програма и спортских програма за све младе у којима је учествовала локална самоуправа
- Број коришћења спортских сала и спортских објеката у рекреативним активностима младих
- Број спроведених и евалуираних акција

Специфични циљ 4.

- Стимулисати креирање и спровођење пројеката и културних и спортских активности креираних од стране младих.
- Обезбедити фондове из средстава локалне самоуправе за спровођење пројеката и културних и спортских активности креираних од стране младих.
- Пратити и усаглашавати културне и спортске програме и активности институција са програмима и активностима креираним од стране младих и стимулирати синергије пројеката где год је то могуће.

Индикатор 2012:

- Број пројеката и културних и спортских активности креираних од стране младих
- Број пројеката и културних и спортских активности креираних од стране младих и финансираних из средстава локалне самоуправе
- Број културних и спортских пројеката и активности младих и институција

Приоритет 2 - Активно учешће младих

Подаци о различитим облицима учешћа младих у друштву јесу разнородни и несистематизовани. Недостају, такође, информације намењене младима о могућностима, релевантним активностима, организованим догађајима и других важним аспектима из њиховог живота. Ове чињенице указују на то да млади већ годинама представљају једну од највећих маргинализованих група у нашем друштву а њихово активно учешће није било тема интересовања и истинског ангажовања носилаца власти.

У Републици Србији још увек не постоје механизми за учешће младих у доношењу одлука у органима јединица локалне самоуправе и државне управе, иако су стандарди омладинског учешћа утврђени бројним документима на нивоу Савета Европе и Европске уније.

Немогућност утицаја на доношење одлука у установама и органима државне управе и локалне самоуправе који се баве младима, доводи до неповерења и смањеног учешћа младих у јавном животу.

Дефинисањем проблема недовољног активног утицаја и учешћа младих у Пироту, према мишљењу младих, дат је и кратак приказ узрока који доводе до овог проблема:

- Обострано неповерење у постојање могућности за заједничко решавање проблема (незаинтересованост младих, слаба комуникација између младих и одговорних институција, неинформисаност младих о могућностима учешћа у процесу доношења одлука)
- Недовољан и мали проценат учешћа младих у културним догађајима (неусаглашени планови културних институција са потребама младих, недостатак културних капацитета младих, непознавање културних потреба младих, искљученост младих, неповерење у младе).

На ове проблеме који се тичу активизма младих у Пироту позитивно утичу институционални облици удруживања младих: канцеларија за младе и савет за младе; који својим активностима: организовање фокус група, различитих врста радионица, тренинга и семинара подстичу младе да узму директно учешће како у дефинисању тако и у корацима решавања истих.

Осим ових облика активног учешћа млади се формално и неформално удружују и организују како би радили на појединачним и специфичним питањима и управо су ови облици ативизма најинтересантнији за младе. Од културних и спортских до учествовања младих у консултативним процесима и процесима доношења одлука млади су дали свој допринос и остварили неке резултате: консултативни процес у доношењу Националне Стратегије за Младе, оснивање Омладинских Савета на територији пиротског округа, учествовање у креирању програма Канцеларија за младе пиротског округа, партиципација

у креирању културних садржаја које реализују формалне и неформалне групе и удружења, одрађени консултативни процеси при писању пројеката за мале и средње културне акције на локалу (Фестивал УГ „Освежење“ у оквиру Пиротског Културног Лета), као и активност младих у оквиру рада ученичких парламената.

Активно учешће младих у друштву

Млади имају могућност да се активно укључе у друштвена дешавања, као и да на њих утичу својим деловањем и остварењем личних идеја, првенствено као ученици и студенти кроз образовне и пратеће школске програме, затим као корисници/е и учесници/е у програмима организација за младе, као чланови/це организација младих и као чланови политичких партија.

Организације за младе

Под појмом организације за младе подразумевамо све организације и удружења која искључиво или у оквиру своје укупне делатности имају и програме намењене младима. Највећи проблем је непостојање евиденције и валидне статистике о програмима за младе који се реализују на територији општине Пирот. Многи квалитетни програми остају незабележени и немају могућност да континуирано трају и постану препознатљиви у јавности, а самим тим и доступнији корисницима. Такође, проблем чини и мало организација које имају искључиво програме за младе. Највероватније да, због слабе или ограничене подршке локалне заједнице, ове организације и удружења имају малу шансу да постану самоодрживе и углавном зависе од донација.

Како су активности ових организација пре свега непосредно везане за циљну групу младих оне младима углавном пружају најдиректније задовољење њихових потреба и самим тим се и активно учешће младих у њиховом раду релизује са великом дозом мотивације. Међу овим организацијама истичу се: Удружење „Освежење“, УГ „Догматика“, НВО „Феникс“ и ГЧ „Пиргос“; које кроз културне и едукативне активности на основу истражених потреба укључују највећи број младих из Пирота.

Осим ових облика активизам младих подстакнут је и институционалним облицима бриге о младима, као што су: Канцеларија за младе, омладински савет и омладинска задруга; који пружају услуге младима подстичући их да кроз активизам у разним областима задовоље своје потребе, било да су у питању спортске, културне или потребе за хонорарном зарадом.

Организације младих

Под појмом организације младих подразумевамо самостално организоване групе и удружења младих. Многе организације и удружења на територији општине Пирот имају посебне организационе делове који окупљају младе и којима руководе млади: културно-уметничка друштва, уметничка удружења, секције, групе и ансамбли, спортска друштва и организације. Најчешће активности које овако организовани млади реализују и на тај начин активно учествују у развоју заједнице су: културни и медијски програми, заштита околине, заштита и промоција људских права, организовање слободног времена младих, спортске манифестације, кампање, уличне акције и слично. Најчешћи проблеми са којима се млади и њихове организације срећу јесте недостатак новца, како за програме тако и за трошкове одржавања организације, као и тешкоће у проналажењу простора за реализацију њихових активности.

Политички активизам

Иако младе у овом добу карактерише ентузијазам и покретацка животна енергија, отворени су и спремни за прихватање новог, имају визију будућности какву желе, поседују знање, служе се савременим комуникацијским средствима, њихово присуство и набројани квалитети нису у очекиваном проценту видљиви у представничким телима. Слична ситуација је и у политичким партијама – чак и партије које у чланству имају велики проценат младих, у руководецим телима тих истих партија младих готово да и нема

Млади у Пироту и поред наведених чињеница имају неке облике политичког активизма. Један од најевидентнијих је у подмлацима политичких партија: Демократска странка, Г-17 плус, Либерално Демократска Партија, Српски покрет обнове, Социјалистичка Партија Србије, Српска Радикална Странка; али и осталих политичких опција на локалу у којима су млади заступљени у чланству и активностима.

Волонтерски рад у Пироту

Волонтерски рад су “оне активности којима се људи баве по сопственој жељи, било да то раде спонтано и индивидуално било организовано и перманентно, делујући кроз институције и службе, али увек без материјалних сатисфакција, изузимајући моралне и друге друштвене сатисфакције.” Волонтерски рад издвојили смо као посебно поглавље, јер смо закључили да млади људи данас или имају погрешну представу о овом облику друштвеног ангажмана, или је немају уопште. Као и у претходном делу, издвојили смо следеће проблеме:

- Одсуство промоција волонтерског рада;
- Непостојање волонтерског центра;
- Организације које се баве волонтерским радом нису умрежене; не ради се на мотивацији младих да се волонтерски ангажују; начин на који је млада генерација одрасла довео је до незаинтересованости за волонтерски рад.

Општи циљ: Подстицати младе да активно учествују у локалној заједници

Специфични циљев

- Мотивисати, образовати и подржати младе да активно учествују у доношењу одлука у локалној заједници
- Унапредити сарадњу младих и представника локалних институција
- Подстицати и организовати волонтерски рад код младих

Мере за решавање дефинисаних проблема

Специфични циљ 1

- Подстицати младе на образовање о правима, слободама и важности креативног учешћа у друштву.
- Успоставити и оснажити постојеће мреже младих вршњачких едукатора.
- Иницирати отварање омладинског центра, чија је улога окупљање и креативно деловање младих.

Индикатори за 2012:

- Број младих који је учествовао у обукама
- Број мрежа и број вршњачких едукатора
- Број институција и појединаца укључених у отварање омладинског центра

Специфични циљ 2

- Успоставити и оснажити постојеће механизме сарадње младих и локалних институција.
- Подржати иницијативе које јачају сарадњу и разумевање између младих и локалних институција.

Индикатори за 2012:

- Меморандум о сарадњи између локалних институција и младих
- Број подржаних иницијатива

Специфични циљ 3

- Подстицати програме и активности волонтерског рада младих
- Обезбедити механизме за праћење и вредновање волонтерског рада младих.

Индикатори за 2012:

- Број програма и активности за волонтирање младих
- Број евалуираних волонтерских активности младих

Приоритет 3 - Неформално образовање младих

Образовање јесте препознато као општи циљ Националне стратегије за младе и то у смислу да је степен развоја образовања показатељ друштвеног, културног и економског развоја земље. Са развојем друштва, науке и технологије, постало је неопходно стално усавршавање младих што је постало могуће посебно путем неформалног образовања младих.

У Пироту, слично као и у осталим градовима Србије, млади захваљујући неформалном образовању допуњују формално стечена знања и приступају оним садржајима који су у формалном образовању неприступачни. Кроз неформално образовање млади могу да задовоље своје потребе за проширивањем образовања, за учењем ставова и позитивних животних вредности, што им повећава шансе за запошљавање. Препознавање, подржавање и ефективна контрола квалитета и праћење различитих неформалних образовних програма јесу пут ка задовољавању ових потреба младих. Реч је пре свега о афирмацији доживотног учења, о повезивању неформалног и формалног образовања и развијању њихових квалитетних облика.

У Пироту треба створити услове свакој младој особи да уколико то жели може стећи она знања која нису била доступна кроз редовно школовање. Треба напоменути да постоје разне невладине организације и удружења грађана која се баве овим активностима и пружају младима могућност стицања нових знања али такође треба рећи и то да се то образовање преноси различитим методологијама и приступима па самим тим и резултира различитим степеном квалитета.

Према мишљењу младих постоје проблеми са неформалним образовањем младих у Пироту. Дат је кратак приказ узрока који доводе до ових проблема:

- Недовољна заинтересованост младих за неформалним образовањем која је узрокована објективним околностима: ограниченом понудом неформалног образовања, малим бројем неформалних група, незадовољством постојећим програмима, неусклађеним потребама и понудама неформалног образовања, недостатком информација о тренутној понуди програма неформалног образовања.
- Недовољна заинтересованост младих за неформалним образовањем која је узрокована личним разлозима: апатија младих, лењост, не постоје иницијативе младих, пасивност младих, недовољне амбиције, неадекватно коришћење слободног времена-играње видео- игрица, сурфовање интернетом, модернизација (претерано коришћење савремених техничких уређаја), недовољни подстицаји, неуважавање категорије младих,
- Недовољна међусекторска сарадња између образовних институција и цивилног сектора у осмишљавању програма за неформално образовање (неусклађеност постојећих понуда, недостатак финансијске подршке, неусклађеност формалног и неформалног образовања)
- Недостатак и немотивисаност стручњака у цивилном сектору за израду и реализацију програма неформалног образовања због недостатка средстава.
- Незаинтересованост водећих субјеката друштва (недостатак финансија, несхватње проблема младих, малограђанство, провинцијализам)

Општи циљ: Развити систем једнако доступног и континуираног неформалног образовања младих

Специфични циљеви

1. Допринети већој заинтересованости младих за неформалним образовањем
2. Повећати могућност за неформалним образовањем младих, повећањем постојећих капацитета
3. Успоставити механизме континуиране међусекторске сарадње у неформалном образовању

Специфични циљ 1

1. Допринети већој заинтересованости младих за неформалним образовањем

Мере за решавање проблема:

- 1.1. Испитати потребе и жеље младих у области неформалног образовања
- 1.2. Анализирати учествовања младих у различитим облицима неформалног образовања
- 1.3. Континуирано информисати младе о актуелној понуди неформалног образовања
- 1.4. Успоставити тим младих који ће учествовати у процесима одлучивања о неформалном образовању
- 1.5. Подстицати младе да се организују кроз семинаре, размене искустава са младима из других градова , кроз менторски рад..

Индикатори за 2012:

- Број младих на којима је извршено испитивање
- Број неформалних образовања на којима је извршена анализа
- број емисија у медијима, број чланака у локалним новинама
- формиран тим младих за избор неформалног образовања која ће се реализовати
- број активности у којима је тим ангажован
- број младих који су учествовали у неформалном образовању
- број семинара, размена
- број ангажованих ментора

Специфични циљ 2

Повећати могућност за неформалним образовањем младих, повећањем постојећих капацитета

Мере за решавање проблема:

2.1. Анализирати постојеће капацитете за реализацију програма неформалног образовања

2.2. Обезбедити механизме финансирања програма неформалног образовања

2.3. Јачати капацитете омладинских организација и организација које раде са младима за креирање и реализацију различитих програма неформалног образовања

2.4. Мотивисати и омогућити развој постојећих стручних кадрова за креирање и реализацију различитих програма неформалног образовања

2.5. Популарисати и развијати здраве стилове живота код младих кроз програме неформалног образовања

Индикатори за 2012:

- број организација које се баве неформалним образовањем
- број стручњака који учествују у неформалном образовању
- број одржаних обука за рад на креирању и реализацији програма неформалног образовања
- број активности усмерених ка мотивисању стручњака
- број активности којима се развијају здрави стилови живота

Специфични циљ 3

Успоставити механизме континуиране међусекторске сарадње у неформалном образовању

Мере за решавање проблема:

3.1. Формирати тим за мејусекторску сарадњу у области неформалног образовања

3.2. Усклађивати понуде неформалног образовања са потребама тржишта рада , локалне средине и жељама младих (помоћу општинског тима)

3.3. Информисати младе о планираним активностима у области неформалног образовања

Индикатори за 2012:

- формиран тим за мејусекторску сарадњу у области неформалног образовања
- број активности тима
- израда плана неформалног образовања
- број емисија у медијима, број чланака у локалним новинама

Приоритет 4 - Здравље младих

Здравље младих на територији Општине Пирот у многоме зависи од њиховог начина живота, бриге о личном здрављу и начину понашања. Смањена брига самих младих о њиховом здрављу огледа се кроз недовољну физичку активност, недовољно бављење спортом, кроз неконтролисано конзумирање алкохола, психо активних супстанци, прераног ступања у интимне односе. Посебан ризик за младе у нашој средини представља сам положај нашег града који се налази на транзитном путу који повезује Исток и Запад, а сматра се једним од кључних подручја за промет психоактивних супстанци .Имајући у виду овај податак, јасно је да су опојне дроге и недозвољене психоактивне супстанце лако доступне младима у нашој општини.

На основу анализа Полицијске управе у Пироту, у протекле три године евидентно је нарушавање здравља младих кроз прекршаје и кривична дела из области безбедности саобраћаја. Показатељ је и податак да је 65,38% укупног броја оштећених управо међу младима. Намеће се потреба за интензивнијим превентивним радом из области безбедности деце и младих у саобраћају.

Проблеми који се тичу здравља младих на територији наше општине, могу се груписати на следећа проблемска подручја:

- Недовољно организован и континуиран рад на превенцији : болести зависности, ХИВ-а, полним путем преносивих болести ,проблема који се јављају у развојном добу као и агресивног понашања и насиља присутног међу младима
- Недовољно развијена свест међу младима о здравим стиливима живота: свест о правилној исхрани, репродуктивном здрављу, свест о значају спорта и рекреације
- Недостатак подршке код младих у циљу њиховог правилног психо-физичког развоја и то развоја пре свега стабилне и здраве личности .
- Неопходност континуираног рада Саветовалиште за младе при Дому здравља.
- Проблеми који су везани за поремећај понашања младих услед коришћења алкохола, цигарета и психоактивних супстанци
- Пасивност младих у коришћењу постојећих услуга у оквиру локалне заједнице а у циљу унапређења њиховог здравља

ОПШТИ ЦИЉ: *Смањење ризичног понашања код младих у локалној заједници унапређењем превентивног деловања*

Специфични циљеви:

1. Развијање свести о значају здравих стилова живота и правилног психо-физичког развоја младих
2. Унапређивати програме заштите репродуктивног здравља младих кроз рад Саветовалишта за младе
3. Унапређење превентивног деловања код вршњачког насиља и наркоманије младих
4. Повећати безбедност младих на територији општине Пирот

Мере за решавање дефинисаних проблема:

Специфичан циљ 1.

Развијање свести о значају здравих стилова живота и правилног психо-физичког развоја младих

- Организовање едукативних програма за младе и успостављање сарадње са свим институцијама одговорним за бригу о здрављу младих
- Организовање акција и спортских турнира који ће промовисати здраве стилове живота
- програми едукације младих о проблемима и изазовима одрастања
- подршка и оснаживање организација које се баве младима да преузму активну улогу у бризи за психо-физичко здравље

Индикатори:

- број младих који су били на едукативним програмима
- број одржаних спортских дешавања
- број информисаних и обавештених младих
- број организација младих које промовишу теме од значаја за њих

Специфичан циљ 2

Унапређивати програме заштите репродуктивног здравља младих кроз рад Саветовалишта за младе

- едукације младих о полно преносивим болестима
- иновативни програми и промоција постојећих програма саветовалишта

- подстицати младе да активно користе услуге саветовалишта

Индикатори:

- Број учесника И број оцаних едукација
- број одржаних едукација, број емисија у медијима
- број младих који самоиницијативно одлази у саветовалиште

Специфичан циљ 3

Унапређење превентивног деловања код вршњачког насиља и наркоманије младих

- Реализација едукативних радионица и предавања за родитеље завршних разреда основног и И и ИИ разреда средњошколског узраста са темама: "Опојне дроге", "Како препознати насиље".
- Интензивирати постојеће превентивне активности, успоставити бољу сарадњу са Локалним медијима (штампаним и електронским) у циљу промовисања наших активности и боље обавештености популације младих о проблемима о којима говоримо.

Индикатори:

- Укупан број младих који ће бити обухваћени овим пројектима је на нивоу Пиротског округа, укључујући и Општине Бела Паланка, Димитровград и Бабушница око 700.
- Планирано је да се до 2011 године реализују 30-ак предавања у 15 Основних и Средњих школа Пиротског округа, 10-ак гостовања на Локалним медијима са циљем промовисања спроведених активности.
- Након завршетка планираних активности укупан број едукованих младих на подручју Пиротског округа је око 700.
- континуирано едуковање младих о насиљу, ненасилној комуникацији и начинима њиховог решавања

- Израдити програм едукативних активности за родитеље
- подржати програме превенције и интервенције у области вршњачког насиља
- конкурси на нивоу локалне заједнице за промоцију ненасиља младих и мирног решавања конфликта
- побољшати координацију представника институција које се баве превенцијом болести зависности и усклађивати активности

Индикатори:

- број одржаних едукација
- број подржаних програма
- број радних састанака-
- протокол о сарадњи институција у оквиру локалне заједнице
- број заједничких акција

Специфичан циљ 4.

Повећати безбедност младих на територији општине Пирот

- промовисати значај унапређивања свести шире заједнице о значају безбедности младих у саобраћају
- укључивати младе у програме и пројекте превенције И развоја свести о безбедности у саобраћају

Индикатори:

- број кампања за унапређење свести код младих везано за безбедност
- број младих који је укључен у програм
- број емисија за младе са овом темом

Механизми за управљање и реализацију акционог плана

Локална стратегија је креирана са циљем побољшавања положаја младих у општини Пирот. Она треба да покаже координирану и ситемску бригу за младе.

Како би се стратегија јасно и успешно спроводила, неопходно је дефинисани принципе и механизме управљања и реализације. На тај начин:

- постојећи ресурси ће бити употребљени на рационалан и транспарентан начин
- обезбедиће се мултисекторски приступ и заједничке иницијативе
- ојачаће се партнерства између институција и невладиног сектора
- професионализоваће се и ојачати административне структура за нов начин рада који подразумева јасно и мерљиво планирање
- јавност бриге о младима ће бити увећана

Управљање Стратегијом

Општина Пирот- Скупштина општине Пирот

Савет за младе општине Пирот

Канцеларија за младе Пирот

Реализација и мониторинг Стратегије

Општина Пирот

Одељење за ванпривреду општине Пирот

Канцеларија за младе Пирот

Организације и институције које се баве млади могу бити укључени преко програмских активности у реализацију стратегије.

Стратегија ће бити реализована из буџетских средстава општине и уз помоћ осталих сакупљених средстава. Буџетска средства ће бити расподељивана на основу јавног конкурса који ће бити расписиван на основу одлука надлежних органа.

Излистани приоритети и активности чине основ за прибављење средстава и писање предлога пројеката.

Стратегија за младе општине Пирот почиње да важи даном усвајања на Скупштини општине Пирот.

Извори коришћени за израду стратегије за младе

Преглед извора коришћених за потребе истраживања

Општине у Србији 1992. и 2003, Републички завод за статистику

Званични веб сајт општине Пирот , www.пирот.рс

Локални план акције за децу општине Пирот

Национална стратегија за младе

Годишњи извештај Националне службе за запошљавање, филијала Пирот

Истраживања ГЧ „Пиргос“ о провођењу слободног времена младих у Округу

Анех 1 – Чланови Савета за младе општине Пирот

Анех 2 – Спортске активности и клубови у општини Пирот

Анех 3 - НВО и удружења грађана

 Израду стратегије за младе финансирани су општина Пирот и Међународна организација за миграције (ИОМ).